

Частина перша

Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
Любіть у годину негоди.

Володимир Сосюра

Розділ I

Настя прийшла з роботи стомлена — нічна зміна видалася неспокійною. Постійно виходило з ладу старе обладнання. З полегшенням передала зміну своєму чоловікові, тепер його черга попрацювати.

Настя з неабияким задоволенням прийняла душ. Добре, що поки є гаряча вода, бо із закінченням опалювального сезону в Северодонецьку її вимкнуть. Почнеться сезон каструльок з окропом. Скільки часу збираються установити вдома електробойлер для підігріву води, та все відкладається на потім. Завжди не вистачає то часу, то грошей, то бажання щось змінити. А треба! Конче потрібно влітку зробити хоча б якийсь косметичний ремонт у цій сорокарічній трикімнатній старушенці-хрущовці. Досить шукати собі виправдання на кшталт того, що їх у цій квартирі, як оселедців у бочці. Врешті-решт, діти можуть пожити влітку в матері в селі.

А чому б і ні? Село тихе, зовсім поруч, привітне, повітря свіже і чисте, є ліс і річка. Матері допоможуть по господарству,

і їм життя на незабрудненій хімічними заводами території піде на користь. Свекруху нікуди не виселиш із її кімнати, хіба що сонну винести разом з ліжком. Цілими днями сидить перед телевізором, прикипіла до нього і клацає пультом з ранку до вечора. Щоправда, щоранку та щовечора у неї за розкладом посиденьки з подружками біля під'їзду. Іноді вони затягуються на кілька годин, іншого разу вистачає й півтори. Усе залежить, скільки і чого за добу відбулося в будинку, у сусідніх помешканнях, у місті, загалом у країні та з родичами в інших містах. Дізнатися про те, хто до кого приходив, де ночував, з ким спить і чия донька хвойда, — то святе. Хоча останнім часом розмови починаються, як і всюди, з обговорення останніх новин, які відбулися в країні, тобто з дворової політінформації. І хоч кого візьми з тих бабусь — кожна і політолог, і економіст, а часом і сам президент.

Настя ввімкнула електрочайник і постукала у двері кімнати свекрухи.

— Заходь! — почувла вона крізь галас ввімкненого телевізора.

— Мамо, снідати будете? — спитала Настя стомлено.

— Не зараз! — буркнула Лідія Іванівна, не відриваючи погляду від екрана телевізора. — Бачиш, зараз ідуть новини по П'ятому каналу, а за десять хвилин треба послухати, що про це по Росії передадуть.

— Я не можу чекати, зміна була важка, я за ніч не присіла ні на хвилинку, — спокійно і терпляче пояснила жінка. — Може, вам сюди принести поїсти?

— Іди! Не заважай! — відмахнулася від невістки Лідія Іванівна і витягла шию в бік телевізора.

— Баба з воза — кобилі легше, — мовила тихо Настя і прикрила за собою двері. Добре, що свекруха готує їжу, коли нема нікого вдома, — і на тому спасибі.

Чайник уже пустив струминку пари. Настя вкинула одноразовий пакетик «Ахмаду» в чашку, залила окропом. Відчула: сил не вистачить підігріти їжу, очі злипалися, гули ноги, перед очима

все розпливалося, ніби в густому тумані. Вона хотіла зробити бодай бутерброд, але й на це не вистачило сил. Настя неквапливо сьорбала гарячий напій, не помітивши, що він без цукру. Вона поглянула на настінний календар. Червоний пересувний квадратик вказував дату — перше березня. Ще сім днів нестерпного чекання — і вона нарешті зможе обійняти сина. Гену вона не бачила місяць. Здавалося б, що таке розлука у тридцять днів із уже дорослим, двадцятидворічним сином? Якби ж то він був десь на відпочинку, то місяць минув би непомітно. Але цей місяць був найдовшим за все її сорокадворічне життя. Тридцять днів — як цілий рік, бо кожен день був для них усіх як іспит на міцність. Та що там день?! Кожна хвилина наповнена хвилюваннями та надіями. Гена був у Києві на Майдані, де вирішувалася доля країни, і від того рішення залежала доля їхнього сина. Він телефонував двічі на день — вранці і ввечері, але часто не було зв'язку. Тоді Настя не знаходила собі місця і ладна була сама летіти на Майдан, аби лише Гена повернувся додому. Жінка відчувала, що може трапитися з дітьми на Майдані щось лихе, недобре, що їх можуть побити, скалічити або навіть убити тітушки. Здавалося, що страшнішого, ніж пожежа у Будинку профспілок, уже нічого не буде, але навіть у моторошному сні вона не могла собі уявити того, що сталося вночі проти двадцять першого лютого. Людей, зовсім юних хлопців, незахищених, неозброєних, розстрілювали снайпери. Ні, не треба знову повертатися спогадами у той жакликий час саме зараз, бо не зможе заснути. Усе життя, до самого скону, її будуть мучити кошмари, бо не приведи Боже таке пережити матерям, які чекали своїх синів. Після того кривавого дня були наповнені нестерпним душевним болем ще три доби — син не телефонував, зв'язок із ним перервався. А потім був довгоочікуваний дзвінок від Гениного друга Петруся. Він сповістив, що Гена поранений, його прооперували і зараз він у лікарні. Настя поривалася негайно їхати забирати сина, але хлопець запевнив її, що Генку вони самі привезуть доліковуватися додому, щойно

йому стане ліпше і дозволять лікарі. Уже за тиждень Настя зустрінеться з сином, і тоді вже нікуди його не відпустить.

— Ось і поснідала, — сказала вона сама собі, ставлячи порожню чашку в раковину.

Можна зателефонувати матері і нарешті йти відпочивати. Настя забрала мобільник із собою в спальню, впала на ліжко, простягла ноги, на які, здавалося, начепили пудові гири. Дивно, але з матір'ю не було зв'язку. Настя спробувала ще кілька разів набрати її номер, але нудний голос був невблаганним: «Вибачте, зараз абонент не на зв'язку». Втома взяла гору: рука в'яло опустилася на постіль, телефон випав і завмер поруч із жінкою, яка швидко поринула в міцні обійми сну.

І знову той жахливий сон! Майдан, уцент наповнений людьми, які тримають у руках ввімкнені мобільники та запалені свічки, тужлива пісня «Плине кача», що роздирає душу на шматки... Разом з нею повільно плывуть труни із вбитими майданівцями. В одній із них Настя вгадує свого сина. Обличчя його бліде, безкровне, руки складені на грудях і зв'язані мотузочкою.

— Генику! Синку! — несамовито кричить вона і прокидається в холодному поту. Серце шалено калатає, намагаючись розірвати грудну клітку, на лобі рясний піт.

Погляд Насті зупиняється на червоних цифрах електронного годинника. Вона поспала лише годину — й отаке наснилося. Настя намацала рукою телефон і знову набрала мамин номер. Нема зв'язку з абонентом. Під впливом кошмарного сну їй стало тривожно. Мати хворіла, тож була домовленість, що вона завжди носитиме з собою мобільник, щоб зв'язатися з нею можна було будь-якої миті. Таке вперше, щоб зв'язку не було. Настя телефонувала цілу годину — марно. Подзвонила чоловіку на роботу. Добре, що у них на заводі дозволяють користуватися мобільним зв'язком. Не всюди так. На днях зустріла свого однокурсника, який працює в Рубіжному на «Зорі», то він сказав, що вони здають свої телефони на прохідній перед зміною...

— Як справи, Валеро? — спитала чоловіка.

— Та поки що добре, працюємо. А ти чому не спиш? — поцікавився чоловік. — Телевізор у мами голосно ввімкнений?

— Ти ж знаєш, що він мені не заважає, коли я стомлена. Справа в іншому: я не можу додзвонитися мамі.

— Як то? Не бере слухавку?

— Взагалі нема з нею зв'язку.

— Напевно, забула поставити телефон на зарядку.

— Але я телефоную з самого зранку, і все марно. Ти ж знаєш мою маму, вона нічого ніколи не забуває, а телефон ставить на зарядку кожного вечора, — зітхнула Настя. — Щось мені на душі неспокійно.

— Не накручуй себе. Подзвони її сусідці, та напевно все знає. Принаймні може сходити до матері та подивитися, чи все там гаразд, — порадив чоловік.

— Дякую. Яюсь я не подумала про Валентину Петрівну.

— Передзвониш мені?

— Звичайно!

Сусідка матері обізвалася одразу.

— Приїзди в село, я тобі листа віддам, — сказала Валентина Петрівна після вітання.

— Лист зачекає, — сказала Настя, — мене цікавить, що з мамою? Чому з нею нема зв'язку? Ви її бачили сьогодні? З нею все гаразд? — Настя посипала питаннями.

— А я тобі про що торочу?! Лист від матері, приїдь забери і прочитай, бо я не можу, він щільно заклеєний.

— Що з нею?! — тремтячим голосом спитала ще раз Настя, не розуміючи, про який лист меле сусідка.

— Богдана Стефанівна вчора збрала валізу і кудись поїхала, а тобі лишила листа.

— Як... поїхала? Куди? — Настя нічого не могла збагнути. — Чому вона мені не подзвонила?

— Сама не знаю, куди її понесло, — невдоволено сказала жінка. — Весь вік прожили поруч, дружили, ніяких таємниць у нас не було, а тут...